

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2552-2559 เป็นยุทธศาสตร์ที่เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาการศึกษาของประเทศที่มีความสอดคล้องกับกรอบแนวทางการปฏิบัติการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561) ซึ่งมีวิสัยทัศน์ คือ คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ มีเป้าหมายหลัก 3 ประการ คือ 1) พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและการเรียนรู้ของคนไทย 2) ขยายโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ และ 3) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคมในการบริหารและจัดการศึกษา (รายงานการวิจัยการพัฒนารูปแบบสมัชชาการศึกษาเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2554 : 1)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 กล่าวไว้ว่า ความสำเร็จของการขับเคลื่อนแผนพัฒนาประเทศสู่การปฏิบัติขึ้นอยู่กับความชัดเจนของแผนและระบบการบริหารจัดการแผนสู่การปฏิบัติ การรับรู้ เข้าใจ และตระหนักถึงภารกิจและความรับผิดชอบร่วมกันของทุกภาคส่วนในสังคมต่อการพัฒนาประเทศภายใต้ทิศทางที่ได้ร่วมกันกำหนดขึ้น โดยมีหลักการและวัตถุประสงค์ หลักการพื้นฐานเพื่อการบริหารจัดการแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 สู่การปฏิบัติ เป็นการขับเคลื่อนการพัฒนาอย่างเป็นขั้นเป็นตอน สร้างการยอมรับ และมีส่วนร่วมพัฒนาประเทศอย่างกว้างขวาง มุ่งให้เกิดการบูรณาการเชื่อมโยงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 กับนโยบายรัฐบาลและแผนระดับต่างๆ พร้อมทั้งผลักดันให้คนไทย ชุมชน และองค์กรทุกภาคส่วนร่วมพัฒนาตนเอง ชุมชน และสังคม โดยใช้องค์ความรู้ที่สอดคล้องกับภูมิสังคม ด้วยความเสมอภาค เป็นธรรม และเกิดภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง กระจายการพัฒนาลงสู่พื้นที่ โดยยึดหลักการพัฒนาพื้นที่ ภารกิจ และการมีส่วนร่วม (Area Function Participation : AFP) ให้จังหวัดเป็นพื้นที่ดำเนินการขับเคลื่อนการพัฒนา และเป็นจุดเชื่อมโยงการพัฒนาจากชุมชนสู่ประเทศ และประเทศสู่ชุมชน (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11, 2554 : 3)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ตามมาตรา 8 การจัดการศึกษาให้ยึดหลักการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง และเชื่อมโยง มาตรา 9 การจัดระบบ

โครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษา ให้ยึดหลักมีเอกภาพด้านนโยบาย และมีความหลากหลายในการปฏิบัติมีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษา ทุกระดับและประเภทการศึกษา มีหลักการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา และการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ดังนั้นการพัฒนาการศึกษา จำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมซึ่งต้องยึดหลักการดังกล่าวพร้อมทั้งดำเนินไป

ตามมาตรา 29 ที่ว่า ให้สถานศึกษากับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยจัดกระบวนการ เรียนรู้ภายใน ชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักคัดเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการรวมทั้งวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาระหว่าง ชุมชน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 5) และตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการ กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ได้มีการกระจายอำนาจการบริหารจัดการให้สถานศึกษา ทั้งด้านการบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารบุคคล รวมทั้งบัญญัติให้สถานศึกษามีสภาพเป็นนิติบุคคล โดยมีเจตนารมณ์ให้การบริหารจัดการสถานศึกษาตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนท้องถิ่น มีความคล่องตัวมีประสิทธิภาพสูง สามารถตรวจสอบได้ อาศัยการมีส่วนร่วมอย่างจริงจังของผู้มีส่วนได้เสีย โดยมีคณะกรรมการสถานศึกษากำกับ ดูแล สนับสนุน ส่งเสริมให้กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้รับมีคุณภาพการศึกษาที่เกี่ยวข้อง (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 13)

วิทยาลัยเป็นหน่วยงานที่สำคัญในการจัดการศึกษาด้านวิชาชีพ เพราะวิทยาลัยเป็นหน่วยปฏิบัติงานผลของการดำเนินงานจัดการศึกษาจึงขึ้นอยู่กับความสามารถในการบริหาร และการจัดการของวิทยาลัย ดังนั้นผู้บริหารและครูจึงต้องมีความรู้ความเข้าใจแนวคิด หลักการ และกระบวนการในการนำปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์และการจัดการ มาพัฒนาสถานศึกษา “คน” เป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดในการบริหารงาน การมีส่วนร่วมในการคิดและการตัดสินใจของบุคลากรจึงเป็นสิ่งสำคัญ โดยให้บุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการ

ดำเนินงานของสถานศึกษา ตั้งแต่การวางแผนงาน การดำเนินงาน การติดตามประเมินและการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ มีการกระจายอำนาจ การบริหารแบ่งหน้าที่รับผิดชอบและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจบริหารงานสถานศึกษา การบริหารสถานศึกษา จำเป็นต้องใช้ข้อมูลข่าวสารที่เพียงพอซึ่งต้องอาศัยข้อมูลจากผู้ร่วมงาน ซึ่ง ได้แก่ คณะครูในสถานศึกษา จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการให้ครูมีส่วนร่วมในการบริหารงานในสถานศึกษา

จากผลการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา โดยสำนักงานรับรองคุณภาพและประเมินผลคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ในการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสอง (พ.ศ. 2549 - 2553) สถานศึกษาผ่านเกณฑ์มาตรฐาน เมื่อวิเคราะห์เป็นรายชื่อ ได้คะแนนน้อย ส่งผลได้การบริหารจัดการลดประสิทธิภาพลง ทั้งด้านการบริหารวิชาการ การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมาตรฐานต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้น ถึงแม้ว่าจะเป็นการกำหนดให้อยู่มาตรฐานของการบริหารที่เป็นภาพรวมของสถานศึกษา แต่ในทางดำเนินการ บุคลากรทุกฝ่ายในสถานศึกษาต้องร่วมกันปฏิบัติ เพื่อให้ผลงานที่ออกมามีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า คุณภาพของสถานศึกษาในภาพรวมของวิทยาลัยจะต้องมีมาตรฐานหรือไม่ ต้องได้รับความร่วมมือจากผู้ปฏิบัติทุกฝ่าย โดยมีผู้บริหารและครูผู้สอนเป็นหลักในการปฏิบัติ วิทยาลัยการอาชีพ สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดบึงกาฬ ปัจจุบันได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ปวช. พุทธศักราช 2545 (ปรับปรุงพุทธศักราช 2546) และหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปวส. ปีการศึกษา 2554 จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา สมศ. เมื่อ พ.ศ. 2551 ผลการประเมินจาก สมศ. เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ตามข้อเสนอแนะและควรพัฒนา โดยเฉพาะมาตรฐานที่ 6 ภาวะผู้นำและการจัดการ ตัวบ่งชี้ที่ 39 ระดับคุณภาพการบริหารงานของผู้บริหารที่สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์และการมีส่วนร่วมของประชาคมอาชีวศึกษา ด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้ (สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. 2553 : 54)

จากความสำคัญของปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะดำเนินการเพื่อศึกษาระดับและเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของประชาคมอาชีวศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดบึงกาฬ อันจะนำสถานศึกษาไปสู่คุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาที่ต้องการต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของประชาคมอาชีวศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดบึงกาฬ
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของประชาคมอาชีวศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดบึงกาฬ จำแนกตามสถานภาพ และประสบการณ์ทำงาน
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของประชาคมอาชีวศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดบึงกาฬ

สมมติฐานการวิจัย

1. ระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของประชาคมอาชีวศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดบึงกาฬ มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก
2. การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของประชาคมอาชีวศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดบึงกาฬ ที่มีสถานภาพแตกต่างกัน
3. การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของประชาคมอาชีวศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดบึงกาฬ ที่มีประสบการณ์ทำงานแตกต่างกัน

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
  - 1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ข้าราชการครู บุคลากรทางการศึกษาและ คณะกรรมการวิทยาลัย สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดบึงกาฬ จำนวนทั้งสิ้น 180 คน แบ่งเป็น วิทยาลัยการอาชีพเซกา จำนวน 66 คน วิทยาลัยเทคนิคบึงกาฬ จำนวน 114 คน ได้แก่ ข้าราชการครู จำนวน 90 คน บุคลากรทางการศึกษา จำนวน 57 คน และคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 35 คน
  - 1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ข้าราชการครู บุคลากรทางการศึกษา และคณะกรรมการวิทยาลัย สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดบึงกาฬ จำนวนทั้งหมด 123 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 46-47)

ตารางที่ 1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประเภทมหาวิทยาลัยศึกษา	วิทยาลัยการอาชีพ		วิทยาลัยเทคนิค		รวม	
	เซกา		บึงกาฬ		ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง		
ข้าราชการครู	34	23	56	38	90	61
บุคลากรทางการศึกษา	15	10	42	28	57	38
คณะกรรมการสถานศึกษา	17	12	18	12	35	24
รวม	66	45	114	78	180	123

1.2 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1.2.1 ตัวแปรอิสระ

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกเป็น

1. ข้าราชการครู
2. บุคลากรทางการศึกษา
3. คณะกรรมการสถานศึกษา
 ประสพการณ์ทำงาน จำแนกเป็น
  1. ประสพการณ์ 1-10 ปี
  2. ประสพการณ์ 11-20 ปี
  3. ประสพการณ์ 21 ปี ขึ้นไป

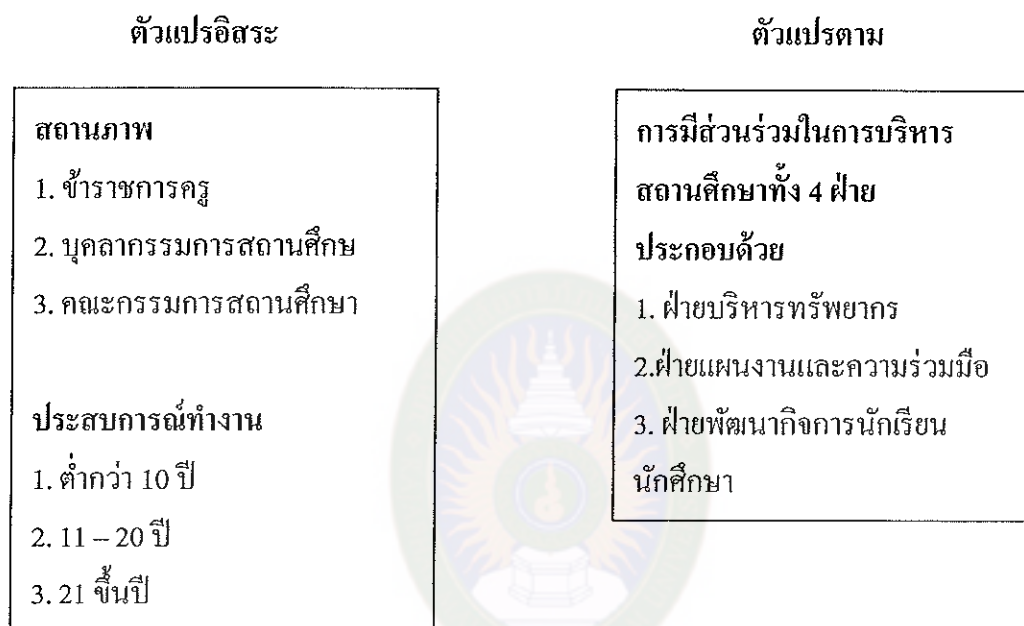
1.2.2 ตัวแปรตาม

การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา ซึ่งประกอบไปด้วย 4 ฝ่าย ดังนี้

1. ฝ่ายบริหารทรัพยากร
2. ฝ่ายแผนงานและความร่วมมือ
3. ฝ่ายพัฒนากิจการนักเรียนนักศึกษา
4. ฝ่ายวิชาการ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของประชาคมอาชีวศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดบึงกาฬ ดังกรอบแนวคิดในการวิจัยในแผนภาพที่ 1 ดังนี้

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระยะเวลา

การวิจัยในครั้งนี้ดำเนินการตั้งแต่ 1 พฤษภาคม พ.ศ. 2555 ถึง 31 ตุลาคม

พ.ศ. 2555

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการในการเข้ามามีส่วนร่วมวางแผนร่วมดำเนินงาน ร่วมตัดสินใจ ร่วมตรวจสอบประเมินผล และร่วมในการปรับปรุงพัฒนา กิจกรรมต่าง ๆ ของบุคคลหรือคณะบุคคลที่เกี่ยวกับการบริหารงานของสถานศึกษา

1.1 ร่วมวางแผน หมายถึง การวางแผนร่วมกันในการดำเนินกิจกรรมของสถานศึกษา

1.2 ร่วมดำเนินงาน หมายถึง การดำเนินโครงการตามแผนงานของสถานศึกษา

1.3 ร่วมตัดสินใจ หมายถึง การตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมของสถานศึกษา

1.4 ร่วมตรวจสอบประเมินผล หมายถึง การควบคุมและตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมของสถานศึกษา

1.5 ร่วมปรับปรุงและพัฒนา หมายถึง การแสดงถึงการปรับตัวในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาของสถานศึกษา

2. การบริหารสถานศึกษา หมายถึง ขั้นตอนการปฏิบัติงานในการบริหารตามภารกิจ 4 ฝ่าย คือ ฝ่ายบริหารทรัพยากร ฝ่ายแผนงานและความร่วมมือ ฝ่ายพัฒนากิจการนักเรียน นักศึกษา และฝ่ายวิชาการ

2.1 ฝ่ายบริหารทรัพยากร หมายถึง การบริหารงานทั่วไป งานบุคลากร การเงิน การบัญชี งานพัสดุงานอาคารสถานที่ งานทะเบียนและงานประชาสัมพันธ์ในวิทยาลัย ตามกระบวนการให้เกิดประโยชน์สูงสุดตามแผนที่วิทยาลัยกำหนดไว้

2.2 ฝ่ายแผนงานและความร่วมมือ หมายถึง การดำเนินงานเกี่ยวกับงานวางแผนงานศูนย์ข้อมูลสารสนเทศ งานความร่วมมือ งานวิจัย งานประกันคุณภาพ งานส่งเสริมผลิตผล และงานฟาร์ม เพื่อให้ปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 ฝ่ายพัฒนากิจการนักเรียนนักศึกษา หมายถึง การดำเนินงานเกี่ยวกับกิจกรรมนักเรียนนักศึกษา งานปกครอง งานแนะแนว งานสวัสดิการนักเรียนนักศึกษา งานบริการชุมชน ให้ได้มาปฏิบัติงานตามความต้องการและเพื่อให้ปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

2.4 ฝ่ายวิชาการ หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนักเรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีความเข้าใจและพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่หลักสูตรกำหนดไว้

3.สถานศึกษา หมายถึง วิทยาลัย ศูนย์ หรือหน่วยงานที่เรียกว่าอย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าวิทยาลัย สังกัดคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

4. ประชาคมอาชีวศึกษา หมายถึง ข้าราชการครู บุคลากรทางการศึกษา และ คณะกรรมการวิทยาลัย ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาด้านวิชาชีพ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดบึงกาฬ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เป็นข้อมูลสารสนเทศเพื่อใช้วางแผนในการพัฒนาและกำหนดนโยบายให้กับ สถานศึกษาอื่นที่สนใจ ให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการศึกษา ซึ่งจะส่งผลต่อ การพัฒนาคุณภาพการศึกษาเกิดประ โยชน์สูงสุดต่อสถานศึกษา นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน ต่อไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY